

ЗАКІНУЛІ ЗАЙЦА

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар «СГ».)

Пакуль у двары жаніха запрагалі коніка ў вазок — маладой надзелі вясельны ўбор. Потым дзяўчыну пасадзілі на дзежку і шаферка (ролю якой выконвала начальнік аддзела ЗАГС Клімавіцкага райвыканкама Алена Навумава) расчэсвала пад абрадавыя песні валасы і надзела вэлюм. Пасля па старой традыцыі дзяўчаты выкінулі тую дзежку на вуліцу. Гэта дзеянне сімвалізавала іх хуткае вяселле.

За акном пачулі, як да дома пад'ехаў жаніх. Дзяўчаты выйшлі на ганак, пачаўся выкуп нявесты. Як ні стараліся мужчыны, жанчыны не хацелі страціць на выкупе. Калі торг падышоў да канца, усе расселіся ў сані. Вупраж загадзя была ўпрыгожана яркімі стужкамі і паясамі. На дугах віселі званочкі, на шыях коней — шурхалы (звязкі званочкаў).

Коні жвава панеслі вясельны картэж у суседнюю вёску. Там, у Сідараўцы, мясцовыя жыхары «закінулі зайца». Прычым усё па звычаі — лаўка, накрытая ручніком, хлеб-соль і вядро з вадой, каб напайць коней. Усе з добрым настроем вырашылі наведць і вёску Мыслеўшчына. Тут таксама чакалі гасцей.

Вярнуўшыся ў Судзілы, маладыя і госці селі за стол, які ўгінаўся ад традыцыйных страў. Тут і квашаніна, і вінегрэт, і блінцы з грыбамі і капустай, і тварожнікі ў алеі са смятанай, кісель, розныя саленні і, вядома ж, тушаная бульба з печы. Госці спявалі мясцовыя абрадавыя песні пад гармонік, дарылі падарункі з жартамі і прымаўкамі.

Паводле звычаю на другі дзень вяселля нявеста ішла ў калодзеж па ваду. Сваякі жаніха ўважліва

сачылі за дзеяннямі новай сваячкі. Удзельніца абраду Валянціна Багуцкая з вёскі Сідараўка ўспамінала, як некалі яе адправілі па ваду.

— Я прыйшла да крыніцы, — расказвае яна. — На край зруба паклала хлеб-соль. Набраўшы вады, на каромысле панесла яе ў дом. Несці было цяжка, пад горку. У гэты час усе назіралі за мной — ці не разалю ваду. Але я справілася.

І гэтыя дзеянні ўзнавілі пры рэканструкцыі абраду. Спрытна набраўшы два вядры вады з калодзежа, нявеста ўпэўненым крокам пайшла дадому. Насустрач жаніх з шаферам везлі на санках цешчу. Параўняўшыся з нявестай, мужчыны памылі твар жанчыны, а затым усе змаглі выпіць сцюдзёнай вадзіцы.

Беларускае вяселле — унікальны абрад, які мае сакральны сэнс. Усе яго этапы былі старанна прадуманы, як у добрым спектаклі. Прычым кожнае дзеянне не выпадковае, а павінна прынесці шчасце, лад і дастатак у сям'ю маладых.

— Яшчэ гадоў пяцьдзесят таму гэтая традыцыя была неад'емнай часткай мясцовага побыту, — кажа Аляксандр Галкоўскі. — Цяпер — гэта дзіва. Уборы, сані і вазкі, традыцыйныя песні — іх можна ўбачыць і пачуць толькі на пастановачных абрадах. Хоць жывыя тыя носьбіты, хто можа арганізаваць вяселле на ўзор продкаў, мясцовая моладзь, на жаль, па парадку да старэйшых ужо не спяшаецца.

— Калі раней малодшыя з маляком маці ўбіралі звычаі продкаў, то цяпер норавы змяніліся: настаўнікі засталіся, а вучняў не знайсці, — кажа удзельнік абраду, старшы навуковы супрацоўнік Клімавіцкага краязнаўчага музея Уладзіслаў Міцічаў. — Чаму? Складанае пытанне. Напэўна, па той жа прычыне, па якой маслабойкі і жаравыя прасы паступова пераязджаюць на стэлажы этнаграфічных залаў у музеі.

Дарэчы, ідэя аднаўлення беларускага абраду з'явілася, прызнаюцца супрацоўнікі Клімавіцкага краязнаўчага музея, калі яны арганізавалі выстаўку вясельных фотаздымкаў і адзення, прымеркаваную да 100-годдзя органаў ЗАГС.

Дар'я ЭВЕРС.

Фота Надзеі САБІРАВАЙ.
Клімавіцкі раён.

КАМПЛІМЕНТ

Васьмігадовы Кірыл, сярэдні з трох маіх пляменнікаў, — чалавек надзвычай сур'ёзны: засяроджаны, самавіты, слоў на вецер ніколі не кідае. Затое ўжо як скажа — дык хоць ты стой, хоць падай (часам — яшчэ і ад смеху)...

Ну вось напрыклад. Ідзём мы неяк раз па вясковай вуліцы (трэба ж, каб ён падыхаў чыстым паветрам, каб даў адпачынак вачам ад розных там гаджэтаў), паціху размаўляем. Я распытваю ў малога пра школу (якія прадметы падабаюцца, з кім сябруе і г. д.), ён стрымана адказвае, а затым ужо сам цікавіцца:

— Цёця Іра, а колькі табе гадоў?

— Сорак, — кажу і пажаночы ўдакладняю, — гэта многа?

— Ды не... Я проста забыўся колькі, — дыпламатычна заўважае малы і праз некалькі секундаў выносіць «вердыкт», — але выглядаеш ты на трыццаць дзевяць, не больш!..

Шкада, няма такіх слоў, каб дакладна перадаць тон, з якім вымаўлялася лічба. Па-першае, было адчуванне, што я называў не хлопчык, а дарослы мужчына... Па-другое, гэтая «трыццаць дзевяць» гучала так, нібы насамрэч мне дзевятнаццаць і ні годам больш!

...Кім пляменнік стане, калі вырасце, загадваць пакуль што рана. Але ж навуку гаварыць кампліменты ён ужо засвоіў, прычым на выдатна.

Ірына МАТУСЕВІЧ,
Дзяржынскі раён.ГАЮЧЫЯ
КАРУНКІ

Мая старая прасціна зусім разлезлася і рамонту ўжо не падлягала. Таму, пакруціўшы яе ў руках, я сумна ўздыхнула і, узброіўшыся вострымі нажніцамі, хуценька ўзялася за справу...

Праз некаторы час у руках засталіся адны карункі. На памяць. Я іх акуратна ўпакавала ў пакецік ды схавала ў шафу. Выкінуць не змагла. Таму, што гэты цуд калісьці зрабіла мая мама. Узоры прыдумвала сама, зрэдку «пазычала» нешта ў суседкі. Карункі былі цудоўныя!

Калі раптам сум возьме ў палон сэрца, я іх прытулю да шчакі... І адразу зробіцца лягчэй. Тут дзівіцца няма чаго! Энергетыка роднага чалавека — найлепшы лекар ад суму і хвароб.

Ганна АТРОШЧАНКА,
г. Гомель.